

V. SEMNAL

„COMEMORAREA HOLOCAUSTULUI ȘI EDUCAȚIA: RESPONSABILITATEA NOASTRĂ COMUNĂ” 27 IANUARIE 2018

Prin Rezoluția 60/7 a Adunării Generale a Organizației Națiunilor Unite din 2005, a fost desemnată ziua de 27 ianuarie ca Ziua Internațională de comemorare a Holocaustului, an în care se împlinesc 60 de ani de la eliberarea evreilor din lagărele de concentrare fasciste, ceea ce a marcat sfârșitul Holocaustului.

Cu acest prilej comunitatea internațională se mobilizează pentru a crea un front comun împotriva violenței și a ideologiilor inspirate de ură, pentru ca ororile Holocaustului să nu se mai repete, fiind astfel un bun prilej de reafirmare a drepturilor și libertăților fundamentale ale omului.

Tema aleasă în acest an de către Organizația Națiunilor Unite este „**Comemorarea Holocaustului și educația: responsabilitatea noastră comună**”. Cu această ocazie, secretarul general al ONU, Antonio Guterres, a făcut un apel la comunitatea internațională să fie unită *“împotriva normalizării urii”*, subliniind că *“ori de câte ori valorile umanității sunt abandonate, toată lumea este în pericol”*...”*Cu toții avem responsabilitatea să acționăm rapid, clar și decisiv împotriva rasismului și a violenței. Prin intermediul educației și a înțelegerii, putem construi un viitor al demnității, al drepturilor omului și al coexistenței pașnice pentru toată lumea*”.

Problema Holocaustului a devenit o temă centrală în cultura și sistemul educațional al multor țări reflectându-se semnificativ în curriculumul național, în cel formal sau nonformal, în reprezentările media și în cultura populară. La nivel european se recomandă abordarea interdisciplinară și interculturală a istoriei evreilor și a Holocaustului, iar predarea acestui subiect să fie una continuă pentru ca tinerii să înțeleagă consecințele acțiunilor discriminatorii, antisemite și rasiste pentru ca astfel de momente să nu se mai repete în istoria omenirii.

Astfel, la Școala Superioară Comercială N. Kretzulescu din București, reprezentanții IRDO au susținut prelegeri pe tema Holocaustului elevilor claselor a XI –a și a XII –cea, având ca principale obiective: aprofundarea cunoștințelor elevilor cu privire la Holocaust și la drepturile omului, la cunoașterea și înțelegerea contextului istoric în care au avut loc ororile Holocaustului, precum și la înțelegerea semnificației acestuia.

De asemenea, anumite aspecte privind apariția și consecințele Holocaustului au fost prezentate folosind o abordare interdisciplinară de tip istoric, literar-artistic, psihologic, etic, sociologic și pedagogic. S-a făcut o trecere în revistă a istoriei persecuției evreilor. S-a discutat despre conceptul de antisemitism și despre imaginea stereotipă a evreului în literatură și artă..

Astfel, în Principatele Române evreii au ajuns încă din secolul al XVI-lea atrași de privilegiile acordate de domnitorii români interesați să dezvolte comerțul. Cei mai mulți veneau din Polonia și Rusia. În București, comunitatea evreiască era una extrem de diversificată, formată din croitori, ingineri, comercianți, medici și vopsitori. Odată cu obținerea independenței și formarea României Mari, autoritățile române doresc o clasă mijlocie prosperă formată din români și nu din minorități, iar naționalismul se intensifică.

În Germania nazistă, în perioada 1933-1945, a avut loc exterminarea a aproximativ 6 milioane de evrei și a 5.5 milioane de „dușmani” ai statului german nazist. Nu trebuie uitat faptul că au fost exterminate și alte minorități precum romi, refugiați, persoane cu dizabilități, homosexuali, considerați persoane indezirabile în societate, dar și comuniști și socialiști.

În perioada alianței României cu Germania a avut loc progromul din București, urmat la doar șase luni, de uciderile evreilor de la Iași, pe străzi

și în așa numitele trenuri ale morții. În trei zile sunt omorâți aproximativ 13.000 de evrei. Acuzația adusă populației evreiești era colaborarea cu inamicul sovietic.

În Germania nazistă, de la arderea cărților, intimidări și violențe s-a trecut la persecuții, evreii au fost izolați în ghetouri, apoi au fost duși în lagăre de concentrare, cu destinația finală exterminarea.

Este laudabil spiritul umanist și compasiunea celor care au salvat mii de vieți, printre ei numărându-se: **Oskar Schindler**, industriaș german a salvat 1200 de evrei – convingând autoritățile naziste că are nevoie de munca lor în fabricile sale de muniții din Polonia și Cehia; **Gino Bartali**, ciclist italian a ascuns și transportat acte false în ghidonul de la bicicleta sa pentru 800 de evrei care se ascundeau de naziști; **Raoul Wallenberg**, arhitect, om de afaceri și diplomat suedez, care i-a ajutat cu acte false și adăposturi pe evreii urmăriți.

Printre aceștia se numără și un român, **Constantin I. Karadja**, care în calitate de consul general al României la Berlin (1931-1941) cât și ca șef al secției consulare în Ministerul Român de Externe (iunie 1941– octombrie 1944), timp de un deceniu și jumătate, a depus o intensă activitate de salvare a evreilor români naufragați sub regim nazist. Astfel, în activitatea sa diplomatică, Constantin I. Karadja, marcat de educația sa umanistă și juridică, s-a ghidat constant după principiile dreptului internațional, necedând presiunilor politice ale momentului, „doctrinelor” la modă sau „eventualelor oportunități”, s-a angajat perseverent în apărarea drepturilor cetățenilor români de peste hotare, indiferent de etnie sau religie.

După Holocaust și încheierea celui de al Doilea Război Mondial s-a căutat o cale de cooperare între națiuni. Astfel a luat naștere Organizația Națiunilor Unite, iar Carta ONU, Declarația Universală a Drepturilor Omului și Convenția cu privire la actele de Genocid consfințeau un

angajament pentru respectarea egalității și a drepturilor omului. Cu titlu de exemplu: s-a discutat cu elevii claselor a– XI – a și a – XII –cea pe marginea a trei articole reprezentative, dintre cele 30, ale Declarației universale și anume: art. 18 – dreptul la libertatea de gândire, a conștiinței și a religiei; art. 19 – dreptul la libertatea de opinie și de exprimare; art. 20 – dreptul la întrunire și de asociere pașnică..

În cea de a doua parte a prezentării a fost semnalat pericolul actual al mișcărilor naționaliste și de extremă dreaptă a căror recurență atinge un indice îngrijorător în contextul fluxului migraționist. Ideologii periculoase sunt propagate prin intermediul mesajelor motivate de ură, xenofobie și extremism, iar internetul, prin rețelele sale de socializare, reprezintă un mediu propice de influență și chiar de racolare.

S-a vorbit despre rolul artei, care poate fi o armă în combaterea discriminării și a violenței, și în acest context despre concursurile anuale ale ONU de creație de afișe pe tema Holocaustului. A fost analizat afișul ales în acest an, ce înfățișează un trandafir alb crescut în prelungirea sârmei ghimpate, semn al contracarării violenței și a vindecării rănilor produse de acesta prin intermediul iubirii și al toleranței. Acesta reprezintă de fapt și simbolul tinerei generații căreia îi revine responsabilitatea respectării și promovării egalității în drepturi pentru păstrarea și transmiterea pe mai departe a principiilor și idealurilor consfințite de Declarația Universală a Drepturilor Omului

Prezentarea, în ansamblul ei, s-a axat pe ideea că timpul care s-a scurs de la Holocaust nu trebuie să fie un pretext pentru scufundarea treptată în uitare a acestei tragedii a umanității, iar generațiile tinere au datoria să cunoască ceea ce s-a întâmplat pentru a putea evita repetarea unor astfel de orori. Cu cât vom uita ceea ce s-a întâmplat, cu atât vom fi mai expuși la noile valuri de ură și violență.

Daniela Albu

DEZROBIREA JURIDICĂ ȘI SOCIO-ECONOMICĂ A ROMILOR LA 100 DE ANI DE LA MAREA UNIRE

În urmă cu 162 de ani, la 20 februarie 1856, domnitorul Barbu Dimitrie Știrbei promulga „Legiuirea pentru emanciparea tuturor romilor din Principatul Țării Românești”, Astfel, ziua de 20 februarie a fost declarată de către Parlamentul României ca zi de comemorare a dezrobirii romilor prin adoptarea Legii nr. 28/2011. Cu această ocazie, Comisia pentru drepturile omului, culte și problemele minorităților naționale din Camera Deputaților, împreună cu Partida Romilor „Pro-Europa”, Federația Democrată a Romilor, Agenția Națională pentru Romi și Centrul Național de Cultură a Romilor – Romano Kher a organizat evenimentul intitulat: „Dezrobirea juridică și socio-economică a romilor la 100 de ani de la Marea Unire”.

Alături de oficialități, istorici și organizații neguvernamentale de apărare a drepturilor romilor, la eveniment au participat și reprezentanți ai Institutului Român pentru Drepturile Omului.

În deschidere, dna Nicoleta Bițu președinte, Federația Democrată a Romilor, a dat citire Declarației Asociațiilor Romilor din România cu privire la cererea de înființare a unui Muzeu al Identității Rome în contextul Centenarului României și al respectării drepturilor romilor ca minoritate națională.

Prim-ministrul României a transmis un mesaj pentru minoritatea romilor prin intermediul doamnei consilier de stat, Dana Varga. Domnul deputat Daniel Vasile, vicepreședinte al Comisiei pentru drepturile omului, culte și problemele minorităților naționale, reprezentant al minorității romilor din România, a făcut un apel la clasa politică și la societatea civilă, în numele organizației Partida Romilor „Pro Europa” pentru concentrarea eforturilor comune în scopul îmbunătățirii vieții cetățenilor români de etnie romă. De asemenea, a menționat în discursul său următoarele: „în perioada robiei, dezvoltarea economică și socială, în fostele Principate Române, s-a realizat și cu ajutorul nemijlocit al muncii neremunerate a sclavilor romi (...) Deși au trecut

162 de ani de la dezrobirea romilor, nici până astăzi, statul român ori Biserica Ortodoxă Română nu și-au asumat public acest episod al istoriei naționale. Acest lucru îl demonstrează faptul că manualele de istorie a României nu conțin informații despre sclavia romilor, iar contribuția romilor la dezvoltarea societății este necunoscută sau minimalizată. Avem nevoie de astfel de gesturi, ca sa ne împăcăm cu trecutul, cu istoria, cu momentele nefaste ale poporului din care cu toții facem parte, pentru a construi împreună pentru viitor..... Constat că marginalizarea și excluderea socială a romilor, timp de 162 de ani, au creat un important decalaj socio-economic între populația majoritară și minoritatea romilor, generând o așa numită „cultură a sărăciei”..... Problemele romilor din România nu sunt numai ale romilor, ci ale noastre – ale politicianilor și ale tuturor românilor.

Au luat cuvântul, de asemenea, Sergiu Nistor, consilier prezidențial, Dana Varga, consilier de stat, Adriana Săftoiu, deputat – grupul parlamentar PNL și alți reprezentanți ai grupurilor parlamentare.

Din partea Institutului Român pentru Drepturile Omului (IRDO) s-a subliniat faptul că în cadrul unor reuniuni anterioare pe această temă s-a propus a se face demersuri, la nivel parlamentar, pentru ca în manualele de istorie din învățământul preuniversitar să fie introdus un capitol despre istoria minorităților din România și în special despre istoria romilor, care să facă referire la cei 500 de ani de sclavie și la dezrobire. De asemenea s-a propus și inițierea unui program național pentru educația romilor, cât și elaborarea unui set comun de proceduri la nivel guvernamental privind evacuările de către autorități a minorității rome, pentru a preveni cazuri de evacuări forțate sau abuzive stabilite la nivel local.

În România rămân încă patru aspecte esențiale legate de problematica romilor: **dreptul la locuință, la sănătate, la educație și la muncă.** IRDO a reamintit că tocmai la aceste aspecte se

referă și recomandările ONU adresate României ca stat membru și sprijină inițiativele pentru păstrarea și afirmarea identității culturale a romilor ca parte a identității noastre naționale în contextul promovării unei culturi a diversității și toleranței. În acest context IRDO susține armonizarea legislației naționale cu reglementările europene și internaționale. Combaterea discriminării și respectarea drepturilor minorităților se numără printre obiectivele majore ale IRDO, fiind fundamentate pe cele mai relevante mecanisme și instrumente internaționale.

În iulie 2017, cu ocazia evaluării periodice a României cu privire la implementarea Convenția ONU pentru eliminarea tuturor formelor de discriminare împotriva femeilor, recomandările ONU au vizat accesul femeilor la justiție, problema stereotipurilor, violența împotriva femeilor, traficul de persoane, educația, piața muncii, sănătatea, situația femeilor din mediul rural și a femeilor rome.

Tot în 2017, Comitetul ONU pentru Drepturile Omului a comunicat recomandările sale, cu privire la implementarea de către România a prevederilor Pactului internațional privind drepturile civile și politice referitoare la egalitate și nediscriminare pentru romi constatând faptul că încă există o situație discriminatorie a romilor în domeniul sănătății, educației, angajării în muncă, precum și o anumită segregare a copiilor romi în școli.

În ceea ce privește serviciile de sănătate, Comitetul ONU recomandă României asigurarea accesului nediscriminatoriu la asistență medicală de calitate, accesibilă tuturor femeilor și fetelor,

în special cele de etnie romă. Pentru combaterea unor stereotipuri Comitetul subliniază imaginile stereotipe și degradante prin care sunt portretizate femeile în mass-media, mai ales cele de etnie romă, precum și discursul discriminator din anumite materiale publicitare privind rolul și responsabilitățile femeilor și bărbaților în familie și societate.

Deși există legislație în domeniu, de combatere a discriminării, a instigării la ură și a infracțiunilor motivate de ură, acestea continuă să se manifeste în diferite situații, pentru că nu întotdeauna drepturile consfințite prin instrumente și mecanisme internaționale sunt întru totul respectate.

Pe lângă armonizarea legislației naționale cu reglementările europene și internaționale, Institutul Român pentru Drepturile Omului susține importanța educației continue, modelarea personalității încă din copilărie, importanța înțelegerii și toleranței față de alte culturi. O societate fără educație nu poate fi o societate puternică. Educația reprezintă un instrument cheie pentru înțelegerea și respectarea minorităților.

Cele patru segmente mai sus menționate, dreptul la educație, dreptul la sănătate, la locuință și la muncă, rămân pilonii strategiilor naționale viitoare nu numai în sprijinul drepturilor romilor ci și al libertăților și drepturilor fundamentale în general. Numai astfel România va putea atinge obiectivele Agendei 2030 pentru Dezvoltare Durabilă la care s-a angajat ca stat membru ONU.

Carmen Năstase

EDUCAȚIA PENTRU DREPTURILE OMULUI ÎN MEDIUL ȘCOLAR

Institutul Român pentru Drepturile Omului a organizat începând cu data de 22 februarie 2018, un curs de lungă durată, totalizând 40 de ore, intitulat „Educația pentru drepturile omului în mediul școlar”, la care au participat, timp de mai multe săptămâni, un număr de 30 de persoane – cadre didactice (cu funcții de conducere ori implicate în diverse proiecte școlare) și personal nedidactic (secretariat, bibliotecă).

Cursul a vizat familiarizarea profesorilor învățători cu noțiunile fundamentale din sfera drepturilor omului și a drepturilor copilului (istoric, accepțiunea actuală, categorii de drepturi, elementele definitorii ale unui drept, valori și principii), dar și cu ceea ce înseamnă conceptul de educație pentru drepturile omului (principalele instrumente internaționale referitoare la educația pentru drepturile omului; educația pentru drep-

turile omului: cunoștințe, atitudini, abilități; educația și tematicile conexe).

După această primă parte teoretică, s-a făcut trecerea către aplicarea practică, discutându-se despre tehnicile pedagogice utilizabile pentru a înțelege conceptul de educație pentru drepturile omului, despre atitudinile pe care un formator trebuie să le aibă în relaționarea cu copiii, despre dificultățile care se pot ivi în predare, toate contribuind la îmbunătățirea procesului de învățare a drepturilor omului în sistemul educațional.

S-au exemplificat, de asemenea, metode de aplicare a educației pentru drepturile omului la clasă pornind de la proiectul educativ, proiectul școlar, pedagogia prin cooperare.

Nu în ultimul rând, s-au studiat tematici relevante pentru mediul școlar și s-au exemplificat modalitățile de implementare a unor subiecte de drepturile omului și copilului în cadrul orelor

de curs. S-au creat proiecte de lecție pe diverse subiecte de interes atât din punctul de vedere al instituției școlare și al dascălilor, cât și din perspectiva actualizării drepturilor copilului (dreptul la educație, Carta Drepturilor și Responsabilităților Clasei, alegerile școlare, egali și diferiți, cooperare și solidaritate, libertatea de exprimare, dreptul la informare, tehnici informaționale și de comunicare).

Cursul a cuprins o sesiune de evaluare, care a presupus testarea cunoștințelor pe o dublă structură: teoretică și practică. Partea teoretică a constat în formularea de răspunsuri la întrebări de tip sinteză. În partea aplicativă, profesorii învățători au prezentat, pe grupe, două proiecte de lecție pe teme date: Combaterea fenomenului „bullying” în școală și nediscriminarea.

Silvia Iorgulescu

17-25 MARTIE SĂPTĂMÂNA EUROPEANĂ DE COMBATERE A RASISMULUI

În ziua de 21 martie, anual, Organizația Națiunilor Unite marchează **Ziua internațională pentru eliminarea discriminării rasiale** și coordonează o campanie de o săptămână la nivel european pentru a protesta împotriva tuturor formelor de rasism și discriminare și pentru a celebra diversitatea din societățile europene.

Ziua internațională pentru eliminarea discriminării rasiale a fost proclamată de Adunarea Generală a ONU în anul 1966, prin Rezoluția 2142. Această zi a fost aleasă în memoria celor 69 de persoane ucise de poliție în anul 1960, în Sharpeville, Africa de Sud, în timpul unei demonstrații pașnice împotriva legilor aparteidului și împotriva promovării constante a inegalității și segregăției rasiale de către regimul sud-african.

De atunci, sistemul de apartheid din Africa de Sud a fost înlăturat, legile și practicile rasiste au fost eliminate în multe țări și a fost construit un cadru internațional pentru combaterea rasismului, ghidat de Convenția internațională privind eliminarea tuturor formelor de discriminare

rasiale, adoptată prin Rezoluția Adunării Generale a ONU 2106 din 21 decembrie 1965. Este de dorit o ratificarea universală a Convenției, dar încă, în diverse regiuni, multe persoane, comunități și societăți suferă de nedreptatea și de stigmatul pe care le aduce rasismul.

Ziua de 21 martie marchează și începutul **Săptămânii de solidaritate cu popoarele, care luptă contra rasismului și discriminării rasiale**, marcată anual, la inițiativa Adunării Generale a ONU, începând cu anul 1979. Săptămâna de acțiune europeană împotriva rasismului în 2018 a avut loc în perioada 17-25 martie și s-a desfășoară sub sloganul „**Diversitatea – niciodată suficient**”.

Tema pentru Ziua Internațională de combatere a Discriminării Rasiale în anul 2018 a fost **Promovarea toleranței, incluziunii, unității și a respectului diversității în contextul luptei împotriva discriminării rasiale.**

Anul acesta, în decembrie, când se serbează cea de-a 70-cea aniversare a Declarației Universale a Drepturilor Omului „trebuie să combatem rasismul și să apărăm drepturile omului” este și

mesajul secretarului General ONU cu ocazia Zilei Internaționale de combatere a discriminării. În fiecare zi, fiecare dintre noi poate să ia atitudine împotriva prejudecăților rasiale și a comportamentelor de intoleranță și să promoveze toleranța, incluziunea, unitatea și respectul în diversitate.

Conform principiilor ONU, dreptul la egalitate și dreptul la nediscriminare sunt pietrele de temelie ale legislației privind drepturile omului. Fiecare individ poate beneficia de drepturile omului fără discriminare. Articolul 1 din Declarația universală a drepturilor omului afirmă că „toate ființele umane se nasc libere și egale în demnitate și în drepturi”, iar conform articolului 2 „fiecare poate beneficia de toate drepturile și de toate libertățile proclamate în Declarația universală a drepturilor omului, fără nici o deosebire.” Cu toate acestea, în multe părți ale lumii, practicile discriminatorii sunt încă larg răspândite, inclusiv rasiale, etnice, religioase, profilarea pe bază de naționalitate, precum și incitarea la ură.

În perioada 17-27 martie 2018, Institutul Român pentru Drepturile Omului în parteneriat cu Fundația „Adolescența” a inițiat o serie de manifestări consacrate Săptămânii de solidaritate cu popoarele, care luptă contra discriminării rasiale, având drept obiectiv să conștientizeze opinia publică și în special tânăra generație cu privire la pericolul reprezentat de discriminare și rasism în contextul globalizării. Campania inițiată de IRDO în parteneriat cu Fundația Adolescența s-a desfășurat sub forma Caravana „Diversity – Neverenought” și a poposit în mai multe colegii și școli din Ploiești.

Caravana „Diversity – Neverenought” dedicată programului antidiscriminare – toleranță – unitate, a poposit la Colegiul Economic „Virgil Madgearu” din Ploiești, unde elevii claselor a IX-a au urmărit cu interes prezentarea dedicată Zilei internaționale de luptă împotriva discriminării rasiale și au descoperit importanța conceptului de toleranță, incluziune, diversitate și pluralism, înțelegând că diversitatea și cultura diversității nu înseamnă numai simpla prezență a unor grupuri diferite ci și acceptarea acelor diferențe existente în cadrul aceluiași grup.

Copiii au avut opinii personale, au contribuit cu citate ale unor personalități de prestigiu: Nelson Mandela, Confucius, Emmanuel Kant, Eminescu, iar câțiva și-au susținut și propriile creații pe tema

nediscriminării, promovării toleranței și diversității. Ei și-au manifestat prin creațiile lor dezacordul față de comportamentele discriminatorii și rasiste existente încă în lume, militând pentru toleranță, unitate și respect pentru drepturile omului. Ziua internațională pentru eliminarea discriminării rasiale este o oportunitate de a construi o lume a dreptății și a egalității, pe premisa că toți oamenii au drepturi egale și demnitate, indiferent de etnie, sex, religie, social sau alt statut.

Al doilea popas al Caravanei „Diversity – Neverenought” a fost Școala Gimnazială „Sfânta Vineri” din Ploiești, unde elevii participanți s-au implicat în găsirea răspunsurilor și a modalităților de a se comporta astfel încât să promoveze toleranța și să accepte diversitatea, să ia atitudine împotriva prejudecăților rasiale și a comportamentelor de intoleranță.

Colegiul „Spiru Haret” din Ploiești a răspuns și el provocării lansate de campania antidiscriminare, unde aproximativ 30 de elevi ai claselor a IX-a, au urmărit cu viu interes un material documentar, în care au aflat despre fenomenul discriminării și rasismului care, indiferent pe ce fel de criteriu s-ar manifesta, este o încălcare elementară a drepturilor omului. Informațiile tematice prezentate au scos în evidență efectele negative ale acestui fenomen social, cauzate de o educație precară sau de lipsa de interes pentru nevoile celui de lângă noi.

Ultimul popas al Caravanei „Diversity – Neverenought”, a fost la Școala Gimnazială „Radu Stanian” din Ploiești, unde activitatea s-a derulat sub formă de work-shop, urmată de o dezbatere interactivă cu copiii care și-au exprimat diverse puncte de vedere asupra aspectelor de toleranță și acceptarea diversității, subliniind că diferențele sunt cele care nedreptățesc, etichetează și marginalizează chiar exclud oamenii/copii în favoarea altora.

Acțiunea propusă de Institutul Român pentru Drepturile Omului în parteneriat cu Fundația „Adolescența” pentru a marca Ziua Internațională pentru eliminarea discriminării rasiale și Săptămâna de solidaritate cu popoarele, care luptă contra rasismului și discriminării rasiale, sub forma Caravana „Diversity – Neverenought” a fost aleasă ca Best Practices pentru anul 2018 – Exemplu de activitate de succes, de UNITED Secretariat.

Olivia Florescu

ARTA CINEMATOGRAFICĂ – O ARMĂ ÎMPOTRIVA RASISMULUI

Campania de combatere a rasismului și discriminării a continuat în data de 26 martie la sediul IRDO, unde a avut loc evenimentul „Arta cinematografică – o armă împotriva rasismului”. Au fost invitați elevii colegiului național Spiru Haret, (partener IRDO). În deschidere a luat cuvântul Directorul IRDO, Adrian Bulgaru, care a prezentat activitatea Institutului și importanța promovării și respectării Declarației Universale a Drepturilor Omului. S-au proiectat secvențe din filme celebre cu mesaj antirasist („Figuri

ascunse”, „Pianistul” și „Viața e frumoasă”) după care a urmat o dezbatere privind toleranța, acceptarea diversității și pericolul reapariției unor mișcări extremiste, neonaziste în contextul actual. A fost citit mesajul Secretarului General al ONU cu ocazia Zilei de 21 martie – Ziua Internațională a combaterii discriminării rasiale. Evenimentul s-a înscris în campania internațională a Săptămânii Europene de Combatere a Rasismului.

Mihaela Scarlat

NOTE, CRONICI, RECENZII

COPILĂRII FURATE – RAPORT GLOBAL AL ORGANIZAȚIEI INTERNAȚIONALE SALVAȚI COPIII¹

În lupta sa de a salva copiii lumii de sărăcie și discriminare, organizația *Salvați Copiii* analizează în profunzime pe tot cuprinsul *Raportului global 2017 – Copilării furate*, (primul dintr-o serie de rapoarte anuale) evenimentele și cauzele care contribuie la privarea copiilor de copilărie.

O copilărie curmată prea devreme pentru cel puțin 700 de milioane de copii din lumea întreagă reprezintă la ora actuală o realitate cruntă. Raportul arată că ne confruntăm cu o criză globală a copilăriei, care a atins proporții fără precedent.

Fiecare copil are dreptul la copilărie. Conceptul de copilărie este definit în documentele internaționale și reprezintă o viziune comună a copilăriei: copii sănătoși care merg la școală și se joacă, care cresc puternici și încrezători, înconjurați de dragostea și sprijinul familiei lor și al unei comunități extinse de adulți preocupați de bunăstarea lor, care preiau treptat responsabilitățile maturității, fără frică, fără teama de violență, protejați de abuz și exploatare.

Acest ideal contrastează ferm cu copilăria trăită de mulți copii.

Țările diferă foarte mult prin capacitatea lor de a proteja copilăria. Cu ajutorul *indiceului privind sfârșitul copilăriei* („*End of Childhood*” *Index*), raportul explorează această diferență dintre țări, dezvăluind unde și cum sunt copiii privați de dreptul la copilăria pe care o merită.

Printre principalele motive considerate drept „factori determinanți ai sfârșitului copilăriei” se numără sănătatea precară, conflictele, violența extremă, căsătoriile timpurii, mortalitatea infantilă, sarcinile în adolescență, malnutriția, excluderea de la educație, exploatarea prin muncă, strămutarea, omuciderea copiilor. Acești factori au fost luați în considerare și utilizați drept indicatori pentru a măsura *indicele global al sfârșitului copilăriei*. Conform raportului au fost clasificate 172 de țări pe zone în care copilăria este cel mai puțin afectată și zone în care este amenințată sau chiar curmată. România se poziționează pe locul 52 din 172, sub Ucraina, Kazakstan, China, Serbia, Oman, Muntenegru, Liban, Tunisia, Bulgaria, Mauritius, Iordania și se

¹ <http://www.salvaticopiii.ro>

numără printre țările europene cu cel mai ridicat număr de decese al copiilor sub 5 ani.

De asemenea, indicele privind sfârșitul copilăriei arată că cele mai crescute rate ale mortalității în rândul copiilor se regăsesc în Africa Subsahariană, unde asistența medicală de bază este deseori indisponibilă, prea îndepărtată sau prea scumpă. În Angola, Republica Centrafricană, Ciad, Mali, Nigeria, Sierra Leone și Somalia, mai mult de 10% dintre copii nu ajung să împlinescă vârsta de 5 ani. Această rată de deces este de cel puțin 40 de ori mai mare decât în Finlanda, Japonia, Norvegia și Singapore, unde mai puțin de 0,3 la sută dintre copii mor înainte de a împlini această vârstă.

În timp ce în Norvegia, Slovenia, Finlanda, Olanda și Suedia copilăria este cel mai puțin amenințată, țări precum Nigerul, Angola, Mali, Republica Central Africană și Somalia se situează la polul opus, pe ultimele locuri.

În raport sunt menționate și cele 10 țări în care copiii sunt cel mai afectați de conflict: Siria, Sudanul de Sud, Somalia, Republica Central Africană, Columbia, Afganistan, Irak, Yemen, Sudan și Eritrea.

37 de țări europene au scoruri mari și foarte mari în ceea ce privește sănătatea, nutriția, educația și protecția copiilor. Dintre țările membre UE doar România și Bulgaria nu figurează în topul acestui clasament.

Media europeană a căsătoriilor înainte de vârsta de 18 ani este de 2 %. Raportat la acest indice România nu a ieșit încă din zona de risc. Cu toate că legislația permite doar căsătoria între soți majori iar copiilor mai mari de 16 ani le este permisă căsătoria doar în cazuri excepționale în baza unui aviz medical și cu încuviințarea părinților, un procent de 6,7% dintre adolescenți cu vârste cuprinse între 15 și 19 ani s-au căsătorit în România.

Țările care înregistrează valori apropiate de România privind căsătoriile timpurii sunt Bulgaria, Republica Moldova, Rusia, Ucraina, Albania și Belarus.

În ceea ce privește abandonul școlar, România înregistrează un procent de 12,1 % raportat la situația globală, procent care la nivel european rămâne îngrijorător.

În Raport se mai arată că: în fiecare zi, mai mult de 16.000 de copii mor, înainte de a împlini vârsta de cinci ani, cel mai adesea din cauze care ar pute fi prevenite; unul din șase copii de vârstă școlară din întreaga lume nu este, în acest moment, inclus în sistemul de educație; aproximativ o pătrime din numărul total de copii sub cinci ani (156 de milioane) au dezvoltarea fizică și mentală încetinită din cauza malnutriției; la fiecare două secunde o adolescentă de pe glob naște; 168 de milioane de copii din întreaga lume sunt exploatați prin muncă – în cazul a 85 de milioane fiind vorba despre munci riscante – număr care depășește totalul copiilor care trăiesc în Europa (138 de milioane).

Conform recomandărilor raportului, în situațiile umanitare și în mediile fragile, predispușe la dezastre, guvernele trebuie să garanteze furnizarea unui pachet esențial de servicii de sănătate și nutriție care să salveze vieți, să protejeze și să promoveze sănătatea femeilor, copiilor și adolescenților, ținând cont de contextele, nevoile și vulnerabilitățile lor specifice. Guvernele ar trebui să garanteze, în planurile naționale de sănătate, un pachet esențial de servicii sanitare de bună calitate privind reproducerea, maternitatea, sănătatea nou-născuților și a copiilor, precum și servicii de nutriție, inclusiv accesul la îngrijire de calitate, medicamente și vaccinuri gratuite, accesibile întregii populații la punctul de utilizare, cu un accent puternic pe asistența medicală primară.

O tristă concluzie ca urmare a statisticilor prezentate în raportul intitulat atât de sugestiv *Copilării furate* este că acum în secolul XXI, sute de milioane de copii din întreaga lume sunt privați de dreptul la copilărie.

Daniela Albu

RAPORT AL AGENȚIEI EUROPENE PENTRU DREPTURI FUNDAMENTALE PRIVIND SOCIETATEA CIVILĂ

Problemele cu care se confruntă organizațiile din UE ale societății civile care lucrează în domeniul drepturilor omului¹ reprezintă cel mai recent studiu comparativ, întreprins la nivel european de Agenția Europeană pentru Drepturi Fundamentale (FRA) cu privire la spațiul în care își desfășoară activitatea societatea civilă. Datorită dificultăților în colectarea datelor, nu este vorba de un studiu comparativ exhaustiv ci doar de o primă tentativă de a identifica aceste probleme și soluțiile posibile pentru rezolvarea lor.

Raportul subliniază că deși organizațiile societății civile din Uniunea Europeană au un rol crucial în promovarea drepturilor fundamentale, activitatea lor este îngreunată de diferite restricții fie legislative fie de ordin practic. Aceste probleme sau îngrădiri variază de la o țară la alta, dar în Raport nu sunt semnalate doar dificultățile întâmpinate de societatea civilă, ci și practicile promițătoare care pot contracara aceste bariere. FRA și-a organizat cercetarea în patru categorii care reflectă propunerea Înaltului Comisar ONU pentru Drepturile Omului pentru crearea condițiilor de menținere a unui spațiu liber pentru societatea civilă: Mediul legislativ – schimbări sau modificări în legislație care pot afecta activitatea societății civile; Finanțe și fonduri – accesul la finanțare; Dreptul la participare – dificultatea de a avea acces la factorii de decizie și de a-și exprima părerile cu privire la propuneri legislative; Asigurarea siguranței – atacuri sau hărțuiri la adresa apărătorilor drepturilor omului, aici fiind inclus și discursul motivat de ură sau stigmatizarea.

Cele patru categorii se întrepătrund și se pot influența reciproc. De multe ori o legislație care nu se adresează în mod explicit societății civile poate avea efecte secundare neintenționate asupra modului de operare a acesteia creându-i dificultăți în sprijinirea drepturilor omului și având consecințe negative asupra funcționării democratice a societății.

¹ <http://fra.europa.eu/en/publication/2018/challenges-facing-civil-society-orgs-human-rights-eu>.

Încă mai este nevoie de colectare de date și de cercetare pentru a avea o imagine completă din perspectiva acestor patru categorii. De mare ajutor poate fi cercetarea comparativă pe indicatori de gen, dizabilitate, vârstă și apartenență etnică.

Se remarcă lipsa datelor la nivel european privind atacurile, incidentele și intimidările la adresa societății civile.

În Raport se subliniază importanța rolului societății civile în implementarea politicilor UE. Articolul 15 al Tratatului de Funcționare a Uniunii Europene recunoaște contribuția societății civile la buna guvernare. Funcționarea societății civile într-un mediu propice este vitală pentru atingerea obiectivelor dezvoltării durabile din cadrul Agendei ONU 2030 la care Uniunea Europeană s-a angajat prin toate politicile sale interne și externe. Uniunea oferă sprijin pentru proiectele societății civile, în special prin programul Erasmus, în domeniul combaterii rasismului, xenofobiei și a altor forme de intoleranță, în domeniul drepturilor copilului și al dreptului la educație și la participare democratică. O altă formă de sprijin pentru societatea civilă este și înființarea unor organizații „umbrelă” precum Rețeaua Europeană a Instituțiilor Naționale pentru Drepturile Omului, Rețeaua Europeană a Organismelor pentru Egalitate, Rețeaua Europeană a Instituțiilor Avocatului Poporului pentru Copii și Rețeaua Europeană de Combatere a Rasismului.

Așa cum menționam mai sus, pentru a putea lua pulsul situației societății civile din statele membre este nevoie de date concrete privind atacurile, amenințările și intimidările la care sunt supuse organizațiile pentru drepturile omului din cadrul societății civile. Dar, din nefericire, nici statele membre nici societatea civilă nu monitorizează și nu colectează în mod constat date cu privire la astfel de atacuri. Lipsa acestor date afectează protecția care ar putea fi acordată societății civile în ceea ce privește respectarea unor drepturi fundamentale. Mai mult decât atât lipsa datelor face ca o serie de incidente grave să rămână necunoscute și să nu fie niciodată aduse în atenția opiniei publice. De asemenea, lipsa datelor limitează capacitatea atât a guvernului cât și a societății civile de a identifica

tendințe și exemple de abuzuri sau de încălcări ale drepturilor omului. De altfel numeroase organizații ale societății civile au recunoscut propriile lor deficiențe în raportare.

Raportul exemplifică pe țări o serie de constrângeri cu care se confruntă societatea civilă din spațiul european, dintre care:

Societatea civilă din Croația a fost catalogată drept „o parte bolnavă a societății” ceea ce a generat proteste și a condus la demisia celui care a făcut această afirmație în calitate de consilier pe drepturile omului al Ministrului Afacerilor Externe și Europene. În Bulgaria au existat raportări cu privire la acutizarea retoricii denigratoare la adresa societății civile, iar unele partide politice au cerut închiderea sau desființarea anumitor ONG-uri pe motiv că au obținut fonduri de la donatori străini. În Italia o rețea pentru apărarea drepturilor romilor a semnalat că ia amploare atitudinea negativă față de romi, discursul motivat de ură, hărțuirea romilor în spații publice și denigrarea acestora în presă, atitudini încurajate de anumiți politicieni populiști.

Referitor la îngrădirea sau împiedicarea de către autorități a unor adunări sau manifestații publice pașnice, se precizează în Raport că guvernul României a informat OSCE/ODIHR cu privire la plângeri din partea societății civile despre decizia autorităților locale de a restricționa libertatea de adunare pașnică prin stabilirea unor zone oficiale pentru organizarea de proteste aflate în zone mărginașe care nu permit audiența scontată. În Cehia poliția a interzis o demonstrație de protest împotriva încălcării drepturilor omului în China organizată în timpul vizitei președintelui Chinei la Praga în martie, 2016, pe motive de securitate. În Grecia poliția a restricționat adunările publice din centrul Atenei invocând ordinea publică. În Ungaria în vara anului 2016 poliția a interzis o demonstrație intitulată „pentru o Ungarie democrată” care ar fi trebuit să aibă loc în fața reședinței primului ministru. Poliția și-a fondat decizia pe motive de protecție și de asigurare a ordinii pentru rezidenții din zonă. Interdicția a fost contestată la Curtea administrativă metropolitană a Budapestei dar nu a primit răspuns favorabil.

În raport se concluzionează că statele europene au datoria atât de a proteja adunările pașnice cât și de a proteja participanții la aceste adunări de

agenți provocatori sau de contrademonstranți care încearcă să destabilizeze ordinea. Recurgerea la forță nu trebuie să aibă loc decât în cazuri excepționale și nu în mod disproporționat cu gradul de tulburare a ordinii. În acest sens, forțele de ordine trebuie instruite cu privire la modul în care să vegheze la respectarea ordinii în timpul unor demonstrații pașnice.

Raportul prezintă și o serie de practici promițătoare din statele Uniunii Europene care oferă un mediu propice activității ONG-urilor, astfel: Ministerul sloven al administrației publice a organizat cursuri de formare pentru funcționarii publici și a editat un ghid pentru participare publică; sub coordonarea Ministerului agriculturii și mediului Austria are un website pentru participarea la dezvoltarea durabilă în Europa în limba germană și engleză și prezintă „standardele de participare publică, pe care Consiliul de Miniștri austriac le-a adoptat în 2008 ca pe o recomandare pentru administrația austriacă”.

De asemenea, în ultimii ani Directoratul pentru Resurse Umane al Comisiei Europene a oferit cursuri de formare în domeniul participării pentru 1.500 de funcționari publici. Există și o echipă de consultanță care oferă sprijin pentru evenimente și angajări în procesul participativ atât în cadrul unor instituții cât și în cadrul Comisiei.

România este menționată în Raport la exemple de bune practici pentru crearea unui website special destinat informării și consultării publice, tip „one stop shop”, alături de alte state europene precum Malta, Bulgaria, Finlanda și Grecia.

Agenția pentru Drepturi Fundamentale a acordat atenție și amenințărilor sau barierelor cu care se confruntă și societatea civilă din țările care nu sunt membre ale UE. Pentru acest studiu FRA a colectat informații prin rețeaua sa de cercetare FRANET, dar și din interviuri și întâlniri cu experți, din rapoarte ale Comisarului Consiliului Europei pentru Drepturile Omului, ale Raportorului special al ONU cu privire la drepturile la libertate și liberă asociere și ale Raportorului special al ONU cu privire la situația apărătorilor drepturilor omului. De asemenea, a fost luată în considerare și expertiza organizațiilor societății civile și a instituțiilor de cercetare în domeniu.

Daniela Albu